

TIBBIY PARAZITOLOGIYANING AHAMIYATI

Mavlonova Barno Madaminovna

Andijon viloyati Baliqchi tumani Baliqchi Abu Ali Ibn Sino nomiidagi jamoat salomatlik texnikumi „Tibbiyot biologiyasi va generika“fani o‘qituvchisi

Annotatsiya:

Tibbiy parazitologiya — bu parazitlar va ularning inson organizmiga ta'siri, shuningdek, parazit kasalliklarini o'rganadigan tibbiyotning bir bo'limidir. Parazitlar — boshqa organizmlarda yashaydigan va ulardan oziqlanadigan organizmlar bo'lib, ular inson salomatligiga jiddiy tahdid solishi mumkin. Ushbu maqolada tibbiy parazitologiyaning asosiy tushunchalari, parazitlar turlari, ularning kasalliklari va davolash usullari haqida so'z yuritimiz.

Kalit so'zlar: parazitologiya, parazitlar, organizm, xo'jayin, hayvonlar, epizzotologiya, mikologiya, fitopatologiya.

Parazitologiya — parazit organizmlar sistematikasi, morfologiyasi, biologiyasi va ekologiyasi, parazit va xo'jayin o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni, odam, hayvon va o'simliklarda parazitlar qo'zg'atadigan kasalliklarni va ularga karshi kurash usullarini o'rganadigan biol. fanlari kompleksi. Parazitologiya parazitning tuzilishi, hayot kechirishi, parazit yashashga moslashishi, rivojlanishi va geografik tarqalishini o'rganadi. Parazitologiya muammolari biologiyasining umumiy muammolari bilan uyg'unlashib ketgan. Jumladan, parazitlarning morfologik va fiziologik moslashish muammolarini o'rganish "tur"ni nozologik jihatdan tushunish uchun asos bo'lib hisoblanadi. Amaliy jihatdan Parazitologiya parazitlar kasalliklarga qarshi kurashning ilmiy asoslarini ishlab chiqish orqali odam va hayvonlarning salomatligini saqlashga hamda o'simliklarni himoya qilishga qaratilgan. Hayvonot dunyosiga mansub parazitlar zooparazitlar, ular paydo qiladigan kasalliklar invazion kasalliklar; o'simliklarga mansub parazitlar fitoparazitlar, ular keltirib chiqaradigan kasalliklar infeksiyon kasalliklar deyiladi. Binobarin, kasalliklarni infeksiyon va invazion deb tasniflash, kasallik qo'zg'atuvchisining hayvonot yoki o'simlik dunyosiga mansubligiga asoslangan. Hayvonot va o'simlik dunyosiga mansub parazitlarni lshkrobiologiya, epizzotologiya, mikologiya, fitopatologiya kabi fanlar o'rganadi.

Parazitlar ikki asosiy toifaga bo'linadi:

Ektoparazitlar inson tanasining tashqi qismida yashaydi. Masalan, qurtlar, bitlar, va qurtlar. Ular inson terisida yashab, qonini so'rish yoki teri ustida yashash orqali zarar yetkazishi mumkin.

Endoparazitlar inson organizmining ichki qismlarida, masalan, oshqozon-ichak tizimida, qon aylanishida yoki boshqa organlarda yashaydi. Ular orasida Giardia lamblia, Entamoeba histolytica, Toxoplasma gondii va helmintlar (qurtlar) mavjud.

Parazitlar inson organizmida turli kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Giardia lamblia paraziti sabab bo'ladigan ichak infeksiyasi. Bu kasallik diareya, qorin og'rig'i va ich qotish kabi simptomlar bilan namoyon bo'ladi. Entamoeba histolytica paraziti keltirib chiqaradigan kasallik. Ushbu kasallik ichak yallig'lanishi va diareya bilan kechadi. Toxoplasma gondii paraziti orqali tarqaladi. Bu kasallik asosan immuniteti zaif insonlarda jiddiy asoratlar keltirib chiqarishi mumkin. Qurtlar (masalan, askaridoz, enterobioz) sabab bo'lgan kasalliklar. Ular qorin og'rig'i, ich qotishi va boshqa simptomlar bilan kechadi.

Tibbiy parazitologiya inson salomatligi uchun juda muhimdir. Parazit kasalliklari ko'plab mamlakatlarda keng tarqalgan bo'lib, ularning oldini olish va davolash uchun samarali strategiyalar ishlab chiqish zarur. Parazitologiya yordamida parazit kasalliklarini erta aniqlash va davolash imkoniyati oshadi. Parazit kasalliklarining oldini olish uchun gigiena qoidalarini o'rganish va ularni amalda qo'llash muhimdir. Parazitologiya sohasidagi tadqiqotlar yangi davolash usullarini ishlab chiqishga yordam beradi, bu esa bemorlarning salomatligini yaxshilaydi.

Xulosa:

Tibbiy parazitologiya inson salomatligi uchun muhim bo'lib, parazitlar va ularning keltirib chiqaradigan kasalliklarini o'rganish orqali samarali profilaktika va davolash usullarini ishlab chiqish imkonini beradi. Parazitologiya sohasidagi tadqiqotlar, shuningdek, global sog'liqni saqlash muammolarini hal qilishda muhim rol o'ynaydi. Parazit kasalliklarining oldini olish va davolash uchun har bir inson o'z salomatligiga e'tibor berishi va gigiena qoidalariga rioya qilishi zarur. Parazitologiya sohasidagi tadqiqotlar O'zbekiston Fanlar akademiyasi Zoologiya ilmiy tadqiqot institutida, Fanlar akademiyasining Qoraqalpog'iston filiali bo'limlarida, O'zbekiston Veterinariya ilmiy tadqiqot institutida, universitetlar, qishloq xo'jaligi va tibbiyot institutlari krshidagi

kafedralarda olib boriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Акбаев М.Ш. и др. “Паразитология и инвазионные болезни животных” . М. КОЛОС. 2000.
2. Биология. Большой энциклопедический словарь. Научное издательство “Большая Российская энциклопедия”. М., 1998.
3. Генис Д.Е. Медицинская паразитология. М., “Медицина”, 1991.
4. Гинецинская Т.А., Добровольский А.А. Частная паразитология. Паразитические простейшие и плоские черви. Учебное пособие для студентов биолог, спец. ВУЗов, т.1. М., 1978.
5. Гинецинская Т.А., Добровольский А.А. Частная паразитология. Круглые черви, моллюски и членистоногие. Учебное пособие для студентов биолог, спец. ВУЗов, т.2. М., 1978.

